

Tapybiški Mazgeliškiai įrašyti į Kupiškio kultūrinės atminties žemėlapi

Rugsėjo 2 dieną, penktadienį, Mazgeliškiose, Šimonių seniūnijoje, ūkininko Henriko Gineikos kieme, buvo šventė – atidengta atminimo lenta dailininkei Bronislavai Jacevičiūtei-Jėčiūtei (1919–2013). Čia jos tėviškė, čia vasarota, čia sukurti įtaigiausi peizažai ir portretai, įkvėpti meilės ir padėkos savam kraštui, gamtai, medžiams, tėvams, kaimynams. Toks atminimo ženklas – tai padėkos liudytojas ne tik kūrėjai, bet ir tiems žmonėms, kurie išsaugojo Mazgeliškius per šimtmečio audras, istorijos peržiūras, santvarkų pokyčius.

Virginija JUŠKINĖ

INTERAKTYVUS ŽEMĖLAPIS

Vertingą darbą atliko Kupiškio viešoji biblioteka, sumaniusi įamžinti žymių krašto žmonių atminimą vienu visapimančiu projektu, įtraukiant daugelį rajono vietovių, kultūros ir mokslo veikėjų vardu. Projektas „Atminties erdvės ir ženklai Kupiškio krašte“ yra finansuojamas Lietuvos kultūros tarybos ir Kupiškio rajono savivaldybės. Juo siekiama panaudoti šiuolaikines technologijas ir sukurti išliekamąją vertę turintį interaktyvų žemėlapi, kuris padėtų atgaivinti, išsaugoti ir skleisti žymių kupiškėnų atminimą. Mazgeliškiai ir tapytoja Bronė Jacevičiūtė-Jėčiūtė yra vienas iš tokių kultūrinių adresų.

Žemėlapyje pateikiami iš įvairių šaltinių surinkti duomenys apie žymių kupiškėnų atminimo įamžinimo vietas ir ženklus – memorialines lentes, paminklus, atminimo akmečius, gimtąsias sodybas, jų vardais pavadintas institucijas, gatves, aikštes, parkus, rengiamus konkursus, festivalius, įsteigtas premijas ir kita. Žemėlapyje yra informacija apie 51 žymių kupiškėnų, čia gimusių, ilgiau ar trumpiau gyvenusių, dirbusių. Suregistruoti 98 atminties ženklai, į žemėlapij sudėta 110 žymių. Pasak projekto vadovės, Kupiškio viešosios bibliotekos Kraštotyros ir edukacijos skyriaus vedėjos Linos Matiukaitės, daugiausia atminimo ženklų, po septynis, skirta Lau-

Atminimo lentą atidengė sodybos šeimininkas Henrikas Gineika, kaimynė Janina Nedveckienė, rajono meras Dainius Bardauskas.

ryniui Stučkai-Gucevičiui, Unei Babickaitėi, Povilui Matulioniui, po penkis ženklus – Jonui Černiui, Kaziuui Šimoniui. Žemėlapyje galima surasti 26 atminimo lentes, 12 sodybų, 18 paminklų ar paminklinių akmenų, 21 gatvę, aikštę ar skverą.

Projekto sumanytojai ir vadovė Linai Matiukaitėi surinkti ir apdoroti informaciją padėjo kolegės, projekto veikla, pasak vadovės, dar neužbaigta. Dar bus seniūnijose parengti pažintiniai edukaciniai maršrutai su įdomiaisiais faktais, kurie padės prasmingiau keliauti, lengviau susipažinti su kultūrinio ir istorinio Kupiškio tiems, kurie dar savo krašto gerai nepažįsta.

Interaktyvų žemėlapij „Atminties erdvės ir ženklai Kupiškio krašte“ ir su juo susijusią visą informaciją galima surasti <https://www.kupiskiovb.lt/atminties-zenklai/>

RENGINYS – KAIP GYVAS PAVEIKSLAS

O tas penktadienis Mazgeliškiose buvo kaip pačios Bronės nutapytas tėviškės paveikslas. Dideli ažuolai ir liepos, kadaise jos tėvų pasodinti, dar visi žali, ryškūs šešėliai, nes ir saulė dar vasariška. Kažkur toliau kieme burbuliuojantys kalakutai, ramiai sutūpusios po obelimis žąsys. Draugiškai visus atvykstančius žmones pasitinkanti kelių veislės kalytė Bela – čia juk

būta dvarelio, palivarko. Palei didelio namo langus ant stovų išdėlioti dailininkės paveikslų eskizai – Motinos, močiutės, Mazgeliškių kiemo ir namo vaizdai.

Pamatuose yra įrėžti 1922 metai, taigi sodyba šimtametė. Iš grafo Šuazelio de Gofje Jėčiai palivarką nusipirko 1924 metais, perstatė, gyveno iki prasidedant karui ir pirmiems trėmimams į Sibirą. Paliko visą turtą, namus samdiniams Tučiams, kad prižiūrėtų, o patys pasitraukė pas dukrą į Vilnių. Tučiai išsaugojo namus, ten gyvenė. Ir per sovietinius metus išsilaikė. Priimdavo vasaroti atvykstančią dailininkę, jos artimuosius, bičiulę poetę Janiną Degutytę. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, savo turtą atgavo ir buvę šeimininkai.

„Kiek čia šokta, baliavota, ji nebuvo išdidi, su visais bendravo“, – taip kalbėjo buvusi kaimynė Bronė Bošenė.

„Mėgdavo su eržilu joti maudytis į Puožą, draugavam, vardadienius kartu švėsdavam, – pasakojo Janina Nedveckienė. – Prastas kelias buvo į sodybą, neprivažiudavo su motociklu ar žiguliuku, palikdavo pas mus, eidavo pėsčia. Paskui į mūsų sodą namelį mažą traktoriams atsitempė iš Pūstelninkų kaimo, kad ramiai čia tapyti galėtų.“

„Visus pažinojo, visus kalbindavo. Ateidavo į biblioteką per miškelį, jos beretė vis būdavo aplipusi spygliais, voratinkliais“,

– prisiminė bibliotekininkė Rita Liogienė.

„Priėmė mane pagyventi savo studijoje netoli Lukiškių aikštės. Rašiau diplominį darbą, ji savo bute Antakalnyje išvirdavo valgi ir man dar karštą atnešdavo. Labai geros širdies buvo, turėjo begalinę meilę tėviškėi ir visiems kraštiečiams“, – taip kalbėjo muziejininkė Aušra Jonušytė.

Renginio vedėja Lina Matiukaitė kalbino Puožo, Juodpėnų, Šimonių žmones ir visi turėjo savų pastebėjimų – potėpių tos atminties vakaronės paveikslui.

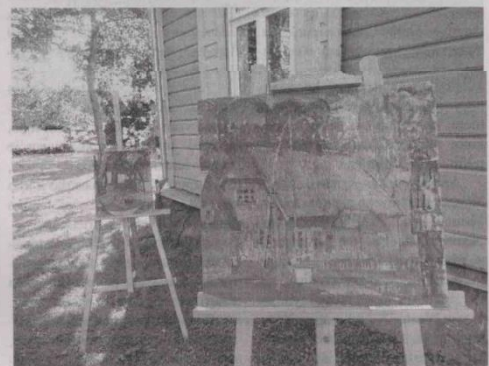
Per šventę grojo „Kupiškio

krošto muzikantai“, skambėjo „Juodupėlės“ ansamblio dainos. Dabartinis sodybos šeimininkas Henrikas Gineika su anūku Domu specialiai renginiui išmoko dainą apie ažuolą ir visi jiems pritarė.

B. Jacevičiūtė-Jėčiūtė pati yra rašiusi apie Mazgeliškius: „Gera, kad yra žemė, kurioje gyvos tavo šaknys.“ Jeigu lieka gyvos šaknys, visada bus ir atžalų. Ant senjojo namo sienos kukliu šešėliu stikle įsirežė dailininkės Bronelės (taip ją vadino pažįstantieji) maglus siluetas (lenta sukūrė Audrius Laucius, nuotrauka – Vidmanto Jankausko).

UBA, Nr.1158

K LIETUVOS KULTŪROS TARYBA

Maža dailininkės kūrinių ekspozicija.

Upragė – „Gailėtinai, ir šimtas metų praėjo“

Renginio akimirks.

Autorės nuotraukos